

Hästandläkare – yrket som inte finns

Text: Kajsa Ekedahl

I dagligt tal pratar vi i bland om hästandläkare, men sanningen är att det är ett yrke som inte finns.

Tandläkare är en skyddad titel, som bara får användas av dem som examinerats från en godkänd tandläkarutbildning. Någon sådan högskoleutbildning för hästtänder finns inte, alltså finns det inte några hästandläkare.

Här intill finns en översikt över några av de utbildningar som finns för den som är intresserad av hästens munhåla. Vanligast är att de som inte är veterinärer och vill arbeta med hästars tänder utbildar sig i USA. Där kallas dessa personer oftast "lay", lekmän.

– Lekmännen är snarare att betrakta som tandhygienister än som tandläkare, säger veterinär John Stenslie, verksam i Seattle och särskilt intresserad av hästars tänder.

– I de flesta stater har de inte laglig rätt att sedera eller göra operativa ingrepp. Detta tycker jag är helt rätt, det behövs en gedigen kunskap om hela hästen om något går snett. Till exempel finns det hästar som är allergiska mot vissa läkemedel, då är det viktigt att den som ger läkemedlet vet vad som skall göras.

– Sedan finns det givetvis många lekmän som är fantastiskt duktiga, här i USA åker några runt och undervisar veterinärer. Jag tror ändå på sikt att dessa lekmän kommer att försvinna i takt med att veterinärerna blir alltmer kunniga om hästens tänder och munhåla.

Vem tar hand om din hästs tänder? Inte en hästandläkare i alla fall, för sådana finns inte. Däremot finns det veterinärer som vidareutbildat sig med inriktning på hästens munhåla. Det finns också diverse andra kortare eller längre kurser om hästens tänder.

Foto: Krister Lindh

Tandläkarutbildningar

Humantandläkare, Umeå universitet

Förkunskapskrav: Allmän högskolebehörighet + godk Ma D, Fy B, Ke B och Bi B.

Längd: 5 år.

Kursinnehåll: Medicinsk kemi och cellbiologi, Morfologi, Fysiologi och farmakologi, Patologi, Mikrobiologi, immunologi och virologi, Odontologisk materialvetenskap, Orala infektionssjukdomar, Klinisk oral fysiologi, Oral diagnostisk radiologi, Oral patologi, Anestesi, Endodonti, Kariologi, Parodontologi, Psykologi/psykiatri, Vetenskapliga metoder, Ergonomi, Protetik, Allmän vuxentandvård, Tandvård för patienter med särskilda behov, Ortodonti, Pedodonti, Samhällsodontologi.

Praktik: Klinisk färdighetsträning omfattar ca 1/3 av utbildningstiden (ca 2 200 timmar).

Certifiering/examen: Studerande som fullgjort utbildningen får på begäran examensbevis. Examen benämns Tandläkarexamen (University Degree in Dental Surgery).

Kostnad: Kostnadsfri.

Academy of Equine Dentistry, Idaho, www.equinedentalacademy.com

Förkunskapskrav: 18 år, high school (gy), någon hästvana.

Längd: Grundexamen, 324 studietimmar över ett år, vidareutb krävs var 18:e månad.

Kursinnehåll: Tandvård och anatomi, 50% föreläsningar, 50% praktik

Praktik: 125 dokumenterade fall + minst 10 dagar tillsammans med tidigare utbildad tandläkare krävs för grundexamen.

Certifiering/examen: Grundutbildning Certified Equine Dentist, steg 2: Advanced Certified Equine Dentist, steg 3: Master Certified Equine Dentist.

Kostnad: Ca \$10 000 (60 000 kr) för grundutbildningen, sedan \$400 var 18:e månad för att bibehålla certifiering.

Ecole Européenne de Dentisterie Equine, Belgien, www.formadent.eu

Förkunskapskrav: God hästvana, intervjuer.

Längd: 1 år.

Kursinnehåll: Stephane Chantot – all teori som är relaterad till hästandvård. En veterinär – teori inom olika områden, såsom anatomi, morfologi, obduktion, relationen mellan munnen och matsmältningen etc. En tandläkare för människor – förklarar generellt hur tanden är uppbyggd och hur den utvecklas från fosterstadiet till ålderdom. En osteopat för hästar – förklarade hur tandproblem kan leda till problem med andra delar av hästens kropp och hur det yttrar sig. En etolog för hästar – förklarar hur man ska handskas med hästar vid olika situationer. Dietist – förklarar hur matsmältningen hos hästen fungerar. Undervisningen är på franska.

Praktik: En vecka per månad är distansstudier eller praktik. Praktiken genomförs i ett flertal olika stall. Generellt övervakar en lärare maximalt fyra studenter. Hästar inom de flesta olika användningsområden behandlas, såsom hästar för hobbyridning, ridskolehästar, tävlingshästar i hopp-

ning, dressyr och fälttävlan, unghästar, körhästar, galopphästar och travhästar. En komplett utbildningsvecka förläggs till Paul Schockemöhles avelsstall för att studera och praktisera på unga hästar och därmed erhålla kunskap om typiska tand- och munproblem för unghästar. Ytterligare en intensivvecka förläggs till Paul Schockemöhles tävlingsstall för att erhålla detsamma för svårklasshästar i både dressyr och hoppning.

Certifiering/examen: Praticiens dentaires agréés par l'AEPDE.

Kostnad: Ca 9 000 Euro (ca 83 000 kr) + egna verktyg.

The American School of Equine Dentistry, Virginia, www.amschequedentistry.com.

Förkunskapskrav: Hästvana, veterinärer har företräde.

Längd: 5 veckor + 3 veckor praktik.

Kursinnehåll: Raspning, borttagning av vargtänder, korrektion av vågor och hakar, användande av hand- och motorverktyg, bettillverkning med mera. Utbildning på engelska eller spanska.

Praktik: 3 veckor, ca 100 hästar.

Certifiering/examen: Skriftlig och praktisk examination, Equine Dental Technician*.

Kostnad: Ingen uppgift.

Midwest Equine Dental Academy, Michigan, www.midwestequinedental.com.

Förkunskapskrav: Ingen uppgift.

Längd: 4 veckor.

Kursinnehåll: Grundlig introduktion till hästhuvudets anatomi, yrkesetiska diskussioner, praktik under lärarnas överinseende.

Praktik: Ingår, ca 25 hästar per elev, alla studerar av varandras hästar.

Certifiering/examen: Equine Dental Technician*.

Kostnad: \$ 5 500 (ca 33 000 kr).

Svensk vidareutbildning i hästens munhåla av veterinärer

Förkunskapskrav: Utbildad veterinär (5,5 år) med hästpraktik.

Längd: 3 steg över tre år, 2 dagar, praktik + hemuppg + 3 dagar + 2 dagar + 1 dag (examen).

Kursinnehåll: Grundläggande anatomi och fysiologi, undersökningsmetodik normalt/onormalt, sjukliga förändringar och behandlingsdiagnostiska hjälpmedel, t ex, provtagning, röntgen, instrumenthantering, förselningar, fyllningar, tandens inre, tandextraktioner. En instr per max sex deltagare.

Praktik: Under kursen minst 65 hästmannar handlett + praktikuppgifter hemma – redovisas skriftligt och muntligt.

Certifiering/examen: Examen efter skriftligt prov och muntlig/praktisk del + inlämningsuppgifter över tre år.

Kostnad: Ca 22 000 kr.

* I vissa stater i USA krävs intyg från en eller flera veterinärer att personen arbetar under deras ansvar för att få tillåtelse att arbeta som equine dental technician.

VETERINÄR Thomas Jonnson, kand bland annat som föreläsare vid ett veterinärmöte i Sverige 2007 är tuffare i sitt omdöme:

– Utbildningarna för lekmän lär ut aggressiv tandvård och har ingen vetenskap som backar upp undervisningen.

I Sverige finns det sedan några år tillbaka en vidareutbildning för veterinärer som vill fördjupa sina kunskaper om hästens munhåla. Den är bara öppen för legitimerade veterinärer som arbetar med hästar.

– Vi arbetar mycket med hemuppgifter och fallstudier, berättar Ove Wattle på SLU, en av de ansvariga för utbildningen. Därför fungerar det bara om veterinären har möjlighet att arbeta med hästar dagligen på hemmaplan.

Utbildningen är i tre steg, med ungefär ett år mellan varje steg. Ett år efter det tredje steget finns möjlighet till examination. För tillfället har 126 veterinärer gått det första steget, 70 har gått det andra och 25 det tredje. Vilka dessa är står på SLU:s hemsida www.slu.se.